

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ
ЧОРНОБИЛЯ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для виконання контрольної роботи з дисципліни

«ФІЛОСОФІЯ»

навчальної вибіркової дисципліни «Філософія» підготовки здобувача за

першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

для слухачів відділення заочного навчання

Черкаси – 2024

Методичні рекомендації для виконання контрольної роботи з навчальної вибіркової дисципліни «Філософія» підготовки здобувача за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти для слухачів заочного навчання

Розробник: професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України доктор філософських наук, професор Дмитро УСОВ

© Д.В. Усов, 2024 р.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу «Філософія» є озброєння слухачів заочного навчання знаннями та вміннями, необхідними для формування у фахівця з пожежної безпеки освітнього рівня «бакалавр» високого рівня гуманістичної культури, здатності впевнено орієнтуватися у вирі світоглядних позицій в соціальному світі, сповідувати духовні цінності, бути носієм високих моральних і естетичних ідеалів, передового екологічного мислення, щоб на цих засадах самостійно організувати свою професійну діяльність та соціальну поведінку.

Після вивчення курсу «Філософія» слухачі заочного навчання мають:

1. Знати:

- специфіку філософського мислення;
- головні історичні етапи, школи та напрями розвитку філософського знання;
- основні методи філософського розв'язання смисложиттєвих проблем;
- основні категорії філософії, логіки, етики, естетики, релігієзнавства.

2. Вміти:

- застосовувати основні філософські методи для абстрактно-теоретичного аналізу і практичного розв'язання різноманітних професійних і життєвих проблем;
- свідомо формувати засади свого власного світогляду на основі критичного осмислення наукових та філософських знань, релігійних вірувань та естетичних критеріїв;
- спиратися на набуті філософські знання та навички в професійній діяльності у справі адекватної філософської оцінки згубності розвитку суспільства на технологічних пріоритетах, що несе руйнівні наслідки його гуманістичним цінностям, загрожує існуванню людини та її екології.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧА

Самостійна робота слухача – важлива складова навчального процесу. Вона є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Зміст самостійної роботи слухача над конкретною дисципліною визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота слухача над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватися у бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах.

Слухачам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

Вибір питань для самостійного навчання може бути обумовлений зацікавленістю слухача, його прагненням до поглиблення своїх знань і навичок напрямку діяльності, а також виходячи з необхідності ліквідувати прогалини в знаннях, що можуть призвести до помилок у роботі.

Викладач може дати слухачу індивідуальне завдання, вказавши, яку літературу необхідно вивчити і встановити строк, необхідний для цього, або запропонувати підготувати реферат по обумовленій темі, скласти проект документа. У такому разі план самостійної підготовки розробляється слухачем і затверджується викладачем.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Під час проведення семінарських занять перевіряється засвоєння матеріалу, викладеного в лекції та індивідуальна робота слухачів під час самопідготовки. До контрольних заходів входять поточний і підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості слухача до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань визначаються кафедрою.

Підсумковий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння слухачами тем, передбачених програмою дисципліни «Філософія». Підсумковий контроль включає в себе перевірку знань слухачів з дисципліни після вивчення курсу під час екзамену.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань слухачів здійснюється в такий спосіб і за такими критеріями:

- усне опитування;
- результати самостійної роботи;
- результати екзамену.

Оцінювання знань слухачів під час поточного контролю здійснюється за чотирьохбальною системою: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”, а саме:

– **“відмінно”** – якщо слухач показав глибокі знання програмного матеріалу, грамотно і логічно його виклав, бачить проблеми та протиріччя, аналізує та розв’язує складні завдання, прийняв вірне рішення при вирішенні практичного завдання, застосовуючи при цьому діючі нормативно-правові акти;

– “**добре**” – якщо слухач твердо знає і виклав програмний матеріал, крім відтворення знань, ще і вміє розв’язувати типові завдання; без істотних помилок та вірно використав свої знання при письмовому вирішенні практичного завдання;

– “**задовільно**” – якщо слухач в основному виклав матеріал, не розкривши окремих деталей, допустивши окремі несуттєві помилки при відповіді на теоретичні та практичне питання; продемонстрував вміння відтворити знання;

– “**незадовільно**” – якщо слухач дав неправильну відповідь на поставлені питання або не по суті питання.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ

Контрольна робота є самостійним видом роботи слухача, передбаченим навчальним планом вивчення курсу «Філософія».

Контрольну роботу оформляють на аркушах формату А4 (210 × 297мм), виконують машинним (за допомогою комп’ютерної техніки) способом на одному боці аркуша білого паперу.

При машинописному виконанні контрольну роботу друкують через півтора інтервали, з розрахунку не більш 30 рядків на сторінці за умов рівномірного її заповнення та висотою літер і цифр не менш, ніж 1,8 мм. (кегель 14).

Текст слід друкувати, витримуючи параметри сторінок: верхній, нижній береги – не менш 20 мм, лівий – 30, правий – 15 мм. Під час виконання роботи необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості тексту.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення машинописним способом або від руки. Виправлене повинно бути такого ж кольору, як і основний текст.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, передивитися записи, зроблені на лекціях.

На обкладинці необхідно вказати назву навчального закладу, предмету, що вивчається, кафедри, номер залікової книжки, прізвище, ім’я та по батькові, адресу (Додаток А).

Під час виконання роботи потрібно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретні, написані державною мовою, акуратно оформлені.

В тексті контрольної роботи обов’язкове посилання на використані літературні джерела, перелік яких наводиться у списку літератури. У список

використаної літератури вносяться праці, з яких запозичуються цитати, думки, статистичні дані, на які робиться посилання.

Бібліографічні посилання – це сукупність відомостей про літературне джерело, що використовується в тексті контрольної роботи. Джерела в списку літератури потрібно розташовувати згідно порядку посилань в тексті записки. Відомості про джерела повинні включати: прізвище та ініціали автора, місце видання, видавництво та рік видання, кількість сторінок. Посилання в тексті на джерела потрібно розташовувати у квадратних дужках, порядковий номер джерела зазначається згідно з списком літератури.

У кінці роботи потрібно вказати перелік літератури, поставити дату і підпис (Додаток Б).

Виконана робота направляється на факультет цивільного захисту та забезпечення діяльності (заочне навчання) на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань слухачами дисципліни за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.
2. Здатність слухача диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання.

Контрольна робота з дисципліни «Філософія» складається з двох теоретичних питань.

Обов'язковими вимогами до теоретичних завдань є:

- висвітлення питання;
- посилання (при запозичені тексту);
- список літератури.

Контрольна робота оцінюється: *"зарахована"*, *"незарахована"*. У разі незарахування контрольної роботи вказуються причини цього. Контрольна робота може бути незарахована у випадках:

- виконано не той варіант контрольної роботи;
- теоретичне завдання виконане з порушенням вимог до нього, в т.ч. стосовно обсягу;
- не виконано або не вірно виконано одне із завдань;

Отримавши незараховану контрольну роботу, слухач зобов'язаний уважно ознайомитися із зауваженнями і внести в роботу відповідні зміни та доповнення, усунути вказані недоліки. На обкладинці допрацьованої роботи необхідно вказати «Повторно» і направити її на факультет цивільного захисту та забезпечення діяльності (заочне навчання).

Слухачі, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

ВИБІР ВАРІАНТУ

Дві останні цифри залікової книжки слухача факультету заочного навчання визначають варіант завдання (Таблиця №1). Наприклад, номер залікової книжки 36012. Варіант 12. За таблицею визначаємо номери питань: питання №22, №55.

Таблиця №1.

		<i>Передостання цифра номеру залікової книжки</i>									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Остання цифра номеру залікової книжки</i>	0	1,76	2,75	3,74	4,73	5,72	6,71	7,70	8,69	9,68	10,67
	1	11,66	12,65	13,64	14,63	15,62	16,61	17,60	18,59	19,58	20,57
	2	21,56	22,55	23,54	24,53	25,52	26,51	27,50	28,49	29,48	30,47
	3	31,46	32,45	33,44	34,43	35,42	36,41	37,40	38,39	39,1	40,2
	4	41,3	42,4	43,5	44,6	45,7	46,8	47,9	48,10	49,11	50,12
	5	51,13	52,14	53,15	54,16	55,17	56,18	57,19	58,20	59,21	60,22
	6	61,23	62,24	63,25	64,26	65,27	66,28	67,29	68,30	69,31	70,32
	7	71,33	72,34	73,35	74,36	75,37	76,38	10,39	11,40	12,41	13,42
	8	14,43	15,44	16,45	17,46	18,47	19,48	20,49	21,50	22,51	23,52
	9	24,53	25,54	26,55	27,56	28,57	29,58	30,59	31,60	32,61	33,62

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Завдання філософії та її роль у суспільстві.
2. Філософія, її предмет та функції.
3. Філософія, її походження і місце в історії культури.
4. Поняття світогляду та його історичні типи.
5. Цінність філософії для особи і суспільства.
6. Історичні передумови виникнення філософії.
7. Релігія як форма світогляду, її предмет та функції.
8. Релігійно-філософські системи Стародавнього Сходу.
9. Головні філософські школи стародавньої Індії.
10. Філософія буддизму.
11. Конфуціанство та його вплив на сучасну культуру Китаю.
12. Іслам як світова релігія.
13. Докласична антична філософія: головні школи та проблеми.
14. Філософія Сократа: проблема людини та діалогічної природи філософського знання.
15. Ідеальна держава Платона й сучасні теорії держави: набутки і втрати.
16. Соціально-політичне вчення Аристотеля.
17. Християнсько-середньовічна апологетика і патристика.
18. Проблема пізнання в Середньовічній філософії: містика і схоластика.
19. Філософська система Ф. Аквінського.
20. Августин Блаженний – засновник християнської антропології.
21. Гуманізм і проблема людської індивідуальності у філософії Відродження.
22. Наукова революція XVI – XVII ст.: проблеми і набутки.
23. Концепція нової науки Ф. Бекона.
24. Емпіризм: сутність та проблеми.
25. Етапи розвитку німецької класичної філософії.
26. Філософське вчення І. Канта.
27. Діалектика як тип світогляду у філософії Гегеля.
28. Виникнення і розвиток марксистської філософії.
29. Криза філософії Нового часу та спроби її подолання в XIX – на початку XX ст.
30. Проблема раціонального та ірраціонального у філософії XIX ст.
31. Екзистенціальна філософія та її різновиди.
32. Теоретичні та світоглядні засади вчення З. Фрейда.
33. Розвиток західноєвропейської наукової філософії.
34. Система позитивної філософії О. Конта.
35. Ситуація постмодерну у філософії XX ст.
36. Філософська культура Київської Русі.
37. Особливості формування української філософії.

38. Філософія Відродження в Україні.
39. Філософські ідеї діячів Острозького культурно-освітнього центру.
40. Ідеї Просвітництва в українській філософії.
41. Становлення академічної філософії в Україні.
42. Києво-Могилянська академія, її вплив на філософську думку українського та інших народів. (Ф. Прокопович, І. Гізель, П. Могила).
43. Антропологічний характер філософії Г. Сковороди.
44. Філософські ідеї в українській культурі на поч. ХХ ст.
45. Філософія серця П. Юркевича.
46. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова, І. Франка, Л. Українки.
47. Сучасна українська філософія.
48. Сучасні соціально-екологічні глобальні проблеми.
49. Діалектика як вчення про розвиток. Закони діалектики
50. Найвищі моральні цінності людини. "Золоте правило" моралі.
51. Глобальні проблеми ХХІ ст. та головні суспільно-політичні процеси. Проблема «ціни» прогресу.
52. Людина в постіндустріальному суспільстві
53. Використання цифрових технологій державою в реалізації її функцій.
54. Філософська категорія буття.
55. Поняття матерії. Матерія і рух. Простір і час.
56. Проблема походження людини.
57. Виникнення і природа свідомості.
58. Структура свідомості, її рівні.
59. Сутність та структура пізнавального процесу.
60. Поняття науки. Специфіка наукового пізнання.
61. Форми і методи наукового пізнання.
62. Основні закони правильного мислення.
63. Проблема істини. Критерії істинності знання.
64. Основи взаємодії природи та суспільства.
65. Спрямованість розвитку суспільства. Прогрес і регрес.
66. Суспільна свідомість та її структура.
67. Походження і сутність глобальних проблем.
68. Сучасна НТР. Основні напрямки НТР
69. Соціальні наслідки НТР.
70. Екологія та екологічні проблеми в Україні.
71. Філософський аспект походження людини. Походження людини: необхідність чи випадковість.
72. Основні методи емпіричної наукової діяльності: спостереження, вимірювання, експеримент.
73. Основні форми наукового пізнання (факт, гіпотеза, проблема, закон, теорія).
74. Духовні проблеми сучасності.
75. Збройна агресія Російської Федерації проти України – філософський аспект.
76. Інформаційна безпека в умовах війни.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Підручники та навчальні посібники

- Александрова А. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: підручник. – К.: ПАРАПАН, 2002. – 170 с.
- Андрущенко В. П. Історія соціальної філософії: (Західноєвропейський контекст): підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Тандем, 2000. – 412 с.
- Андрущенко В.П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. та ін. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи ... Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2009. – 463 с.
- Андрущенко В.П. Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. – К.: «Генеза», 2003. – 368 с.
- Арутюнов В. Х., Кирик Д. П., Мішин В. М. Логіка: Навч. посібник для економ.: Вид. друге, доп. і перероб. – К., 2000.
- Афанасенко В. С., Горлач М. І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищої шк.. – Х.: Прапор, 2011. – 679 с.
- Гатальська С.М. Філософія культури: Підручник для студ. вищих навч. закл. – К.: Либідь, 2010. – 328 с.
- Горлач М.І., Кремень В.Г., Ніколаєнко С.М., Требін М.П. та ін. Основи філософських знань: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2008. – 1028 с.
- Горський В. С. Історія української філософії: Навч. посібник. - Київ : Наукова думка, 2001. - 374 с.
- Горський В. С. Філософія в українській культурі (методологія та історія): філос. нариси. – К. : Центр практичної філософії, 2001. – 235 с.
- Губар О.М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. – 416 с.
- Данильян О. Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, В. М. Тараненко. – 2ге вид., допов. і переробл. – Х. : Право, 2012. – 312 с.
- Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. Ч.1. Історія розвитку філософської думки. Підручник в 2 ч. - Київ: "Альтерпрес", 2002, - 464 с.
- Історія східнослов'янської філософії: державно-правовий контекст (XVIII-XX століття): навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / уклад.: В. В. Кузьменко, Л. Р. Наливайко, О. М. Обушенко [та ін.]. - Київ : Хай-Тек Прес, 2014. - 304 с.
- Історія української філософії: підручник / М. Ю. Русин, І. В. Огородник, С. В. Бондар [та ін.]. – К. : Київський університет, 2008. – 591 с.
- Історія філософії: підруч. для вищ. школи / В. Г. Кремень (керівник авт. кол.), В. С. Афанасенко, В. І. Волович та ін.. - Х. : Прапор, 2003. - 768 с.
- Історія філософії: підручник / А. К. Бичко, І. В. Бичко, В. Г. Табачковський. - К. : Либідь, 2001. - 408 с.

- Конверський А. Є. Логіка: Підручник для студентів юридичних факультетів. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 304 с.
- Кралюк П. М. Історія філософії України: підручник. – К. : КНТ, 2015. – 652 с.
- Лазарчук Ю.В., Виноградов Д.С. Філософія. Дайджест для студ. і аспір. Підручник для вищої школи. Черкаси : Видавець Майдаченко, 2003. – 348 с.
- Місце філософії в інтелектуальних традиціях Сходу / Ю. Ю. Завгородній, С. В. Капранов, К. В. Малахова [та ін.]. - К. : Наукова думка, 2013. - 248 с.
- Назарук М. Філософія довкілля та природокористування. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. - 302 с.
- Онтологія людини: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.В. Лях та ін. – Слов'янськ, 2004. – 230 с.
- Пазенок В.С. Філософія : Навчальний посібник. – К.: Академія, 2008. – 280 с.
- Петрушенко В. Л. Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти III-IV рівнів акредитації. – К. : Каравела, 2001. – 540 с.
- Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. – К: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006. – 624 с.
- Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія. Підручник. – К.: Академвидав, 2005. – 592 с.
- Ратніков В. С. Історія та філософія науки: хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Вінниця : Нова книга, 2009. – 416 с.
- Саух П. Ю. Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 256 с.
- Сучасна українська філософія: традиції, тенденції, інновації : збірник наукових праць / КНУТШ ; [відп. ред. : А. Є. Конверський, Л. О. Шашкова]. – Київ : Київський університет, 2011.
- Твої кроки до Мудрості: авторизований конспект-практикум / А. М. Черній, З. І. Тимошенко. – К. : Європ. ун-т, 2001. – 200 с.
- Тягло О.В. Філософія У 2-х кн. Навчальний посібник. т.1. Хронологічно - тематичний огляд. – Х., 1998.
- Усов Д.В. Філософія: Короткий словник термінів з іменним показником. – Черкаси: ЧПБ, 2012. – 60 с.
- Філософія. Від витоків до сьогодення: хрестоматія : навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. - К. : Знання, 2009. – 621 с.
- Філософія історії: підручник / О.А. Габрієлян., І.І. Кальной. – К.: Академвидав, 2011. – 213 с.
- Філософія: курс лекцій: навч. посібник / І. В. Бичко, В. Г. Табачковський. – К.: Либідь, 1994. – 576 с.
- Філософія: модульний курс : навч. посіб. / К. В. Кислюк. – Х. : Торсінг плюс, 2009. – 416 с.
- Філософія: Навчальний посібник / За ред. Надольного І.Ф. – К.: Вікар, 2008. – 534с.
- Філософія. Навчально-методичний посібник / Тур М.Г. – Черкаси: ЧПБ, 2007. – 38 с.
- Філософія. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. П. Щерба, В. К. Щедрін, О. А. Заглада; За заг. ред. С. П. Щерби. – К. : МАУП, 2004. – 216 с.

- Філософія: підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Л. В. Губерський [та ін.]. – Харків: Фоліо, 2018. – 624 с.
- Філософія. Підручник (за ред. Г. А. Заїченка). – Київ, “Вища школа”, 1995. – 454 с.
- Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / за ред. О. Рябіної, Л. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка, 2021. – 286 с.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Хрестоматія: Навч. посібн. / В. Андрущенко, П. Волинка, Н. Мозгова та ін. За ред. Г. Волинки. – К.: Каравела, 2010. – 464 с.
- Філософія: Світ людини. Курс лекцій: Навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
- Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. – Київ: КВІЦ, 2020. – 274 с.
- Читанка з історії філософії: у 6 кн. Кн. 1 Філософія стародавнього світу / редкол. : Г. І. Волинка. – К. : Довіра, 1992. – 207 с.
- Читанка з історії філософії: у 6 кн. Кн. 6 Зарубіжна філософія ХХ століття / редкол. : Г. І. Волинка. – К. : Довіра, 1993. – 239 с.
- Ярошовець В. І. Історія філософії: Від структуралізму до постмодернізму: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Знання України, 2004. – 214 с.
- Ящук Т. І. Філософія історії: курс лекцій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Либідь, 2004. – 536 с.

Допоміжна література

- Абеляр П. Історія моїх страждань. Утішне послання до друга. Листування Абеляра й Елоїзи. Ісповідь віри Елоїзи: Біографія (Автобіографія) / пер. з латин. : Р. Паранько; ред. В. Мартинюк. – Л.: Літопис, 2004. – 132 с.
- Августин. Сповідь / пер. з латини Ю. Мушака ; авт. післямови С. Здіорук. – Київ: Основи, 1999. – 319 с.
- Аквінський Т. Коментарі до Аристотелевої "Політики" / пер. з лат. О. Кислюка. – К.: Основи, 2003. – 794 с.
- Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку / за наук. ред. А. С. Синиці ; пер.: І. В. Грабовський, У. І. Луц, А. С. – Л.: Літопис, 2014. – 374 с.
- Арендт Х. Джерела тоталітаризму: пер. з англ. – К.: Дух і літера, 2002. – 539 с.
- Боецій С. Розрада від філософії / пер. з лат. А. Содомора. – К.: Основи, 2002. – 146 с.
- Вальденфельс Б. Вступ до феноменології: пер. з нім. – К.: Альтерпрес, 2002. – 173 с.
- Вернадський В. І. Вибрані праці. – К.: Наукова думка, 2005. – 301 с.
- Габермас Ю. Залучення іншого. Студії з політичної теорії. – Львів: Астролябія, 2006. – 416 с.
- Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика: вибрані твори. – К.: Юніверс, 2001. – 280 с.

- Гадамер Г.-Г. Істина і метод: Доповнення. Показчики: Т.2 Герменевтика II / пер. з нім. М. Кушніра. – К.: Юніверс, 2002. – 478 с.
- Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку / пер. з англ. Н. Климчук. – Львів: Кальварія, 2006. – 474 с.
- Гегель Г. Основи філософії права, або Природне право і державознавство / пер. з нім. Р. Осадчук, М. Кушнір. – К.: МП "Юніверс", 2000. – 329 с.
- Гегель Г. Феноменологія духу / пер. П. Таращук, наук. ред. пер. Ю. Кушаков. – К.: Основи, 2004. – 550 с.
- Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної; [пер. з англ. Р. Димерець [та ін.]; наук. ред. Т. Польська]. – К.: Дух і літера, 2000. – 606 с.
- Горкгаймер М. Критика інструментального розуму / пер. з нім. : М. Д. Култаєвої ; відп. ред. : Л. А. Ситніченко. – К.: ППС-2002, 2006. – 284 с.
- Гьофе О. Розум і право. Складові інтеркультурного правового дискурсу / пер. з нім. Л. Ситніченко, М. Култаєвої, відп. ред. Л. А. Ситніченко. – К.: Альтерпрес, 2003. – 264 с.
- Гьофе О. Справедливість і субсидіарність: виступи в Україні. Пер. з нім. та упорядкув.: Л. Ситніченко. – К.: Альтерпрес, 2004. – 140 с.
- Дахній А. Й. Мартін Гайдеггер та екзистенційна філософія. – Львів: Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2018. – 251 с.
- Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямовувати свій розум і відшукати істину в науках / пер. з фр. В. Андрушко, С. Гатальська. – К.: Тандем, 2001. – 101 с.
- Декомб В. Інституції сенсу / пер. з фр., післям. та прим. О. Йосипенко. – К.: Український центр духовної культури, 2007. – 366 с.
- Демократія: антологія / Наук. т-во ім. В. Липинського. – К.: Смолоскип, 2005. – 1106 с.
- Добронравова І. С. Новітня західна філософія науки: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: ПАРАПАН, 2008. – 214 с.
- Дідро Д. Жак-фаталіст / пер. с фр. В. Підмогильний. – Х.: Фоліо, 2007. – 447 с.
- Д'юї Д. Демократія і освіта / пер. з англ. М. Олійник та ін.. – Л.: Літопис, 2003. – 289 с.
- Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія: підручник. – К.: Лібра, 1999. – 487 с.
- Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. – К.: Основи, 1993. – 125 с.
- Ідея культури: виклики сучасної цивілізації / Є. Бистрицький, С. Пролеєв, Р. Кобець, Р. Зимовець. – К.: Альтерпрес, 2003. – 192 с.
- Історія європейської цивілізації. Рим / під ред. Умберто Еко ; пер. з італ.: Л. Ципоренко, Г. Рудницької. – Х.: Фоліо, 2014. – 1104 с.
- Іщенко М. Патріот України у системі цінностей філософії гуманізму і демократії. – Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2021. – 188 с.
- Йонас Г. Принцип відповідальності: У пошуках етики для технологічної цивілізації [Пер. з нім. А. Єрмоленко, В. Єрмоленко]. – К.: Лібра, 2001. – 400 с.

- Кант І. Критика чистого розуму / пер. з нім. та прим. І. Бурковського. – К.: МП "Юніверс", 2000. – 500 с.
- Кастельс М. Інтернет галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. – К.: Ваклер, 2007. – 304 с.
- Класики політичної думки: від Платона до Макса Вебера: пер. з нім. / ред. Є. Причепій. – К.: Тандем, 2002. – 580 с.
- Кортгаазе В. Від Меланхтона до Коменського та Чижевського. – Дрогобич: Коло, 2005. – 378 с.
- Леві-Строс К. Первісне мислення / пер. з фр., вступне слово та прим. С. Йосипенка. – К.: Український центр духовної культури, 2000. – 324 с.
- Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні: ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XV- початку XVII ст. – К.: Основи, 2000. – 470 с.
- Литвинов В. Станіслав Оріховський: історико-філософський портрет. – К.: Академперіодика, 2014. – 352 с.
- Локк Дж. Два трактати про врядування; [пер. з англ.: О. Терех, Р. Димерець]. – К.: Основи, 2001. – 265 с.
- Макінтайр Е. Після чесноти: Дослідження з теорії моралі / Пер. з англ. – К.: Дух і літера, 2002. – 438 с.
- Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги. – К.: Ніка-Центр, 2001. – 464 с.
- Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: Т. 1 У полоні Платонових чарів / пер. з англ. : О. Коваленко. – К.: Основи, 1994. – 444 с.
- Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: Т. 2 Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники / пер. : О. Буценко. – К.: Основи, 1994. – 494 с.
- Рассел Б. Історія західної філософії / пер. з англ. : Ю. Лісняк, П. Таращук. – К.: Основи, 1995. – 759 с.
- Рікер П. Ідеологія та утопія / пер. з англ. В. Верлока. – К.: Дух і літера, 2005. – 384 с.
- Рікер П. Право і справедливість / пер. з фр. О. Сирцова. – К.: Дух і літера, 2002. – 218 с.
- Рікер П. Сам як інший. Пер. з фр. В. Андрушко. – К.: Дух і літера, 2002. – 450 с.
- Ролз Дж. Теорія справедливості / Пер. з англ. О. Мокровольський. – К.: Основи, 2001. – 822 с.
- Руссо Ж-Ж. Про суспільну угоду, або принципи політичного права; [пер. з фр. О. Хома]. – К.: Port-Royal, 2001. – 349 с.
- Світоглядно-методологічні інновації в західноєвропейській філософії / В. Лях, О. Йосипенко, В. Куплін та ін.. – К.: Український Центр духовної культури, 2001. – 295 с.
- Синиця А. Сучасна аналітична філософія: від прагматики мови до концептуалізації свідомості. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. – 448 с.
- Слотердайк П. Критика цинічного розуму / пер. з нім. А. Богачова. – К.: Тандем, 2002. – 541 с.

- Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат / пер. з лат. В. Литвинов. – К.: Основи, 2003. – 237 с.
- Тейлор Ч. Мультикультуралізм і "Політика визнання" / ком. : Е. Гутман (ред), С. Вольф [та ін.]. – К.: Альтерпрес, 2004. – 172 с.
- Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. – К.: Основи, 1995. – 610 с.
- Тоффлер Е. Третя Хвиля / пер. з англ. А. Євса. – К.: Вид. дім «Всесвіт», 2000. – 480 с.
- Тур М. Г. Некласичні моделі легітимації соціальних інститутів. – К.: ПАРАПАН, 2006. – 396 с.
- Філософія сьогодні. Розмови з Ульрихом Беком, Гансом-Георгом Гадамером, Юргеном Габермасом, Гансом Йонасом, Отфридом Гьофе, Віторіо Гьосле, Ричардом Рорті та іншими / пер. з нім. : А. Богачова ; відп. ред. : С. Пролєєв. – К.: Альтерпрес, 2003. – 168 с.
- Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. – К.: Наш формат, 2020. – 192 с.
- Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – Київ: Обрій, 1992. – 230 с.
- Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди / Підготовка тексту й передне слово проф. Леоніда Ушкалова. – Харків: Прапор, 2004. – 272 с.
- Юркевич П. Історія філософії права: рукописна спадщина : пер. з рос. та нім. / упоряд. Р. Піч, М. Лук ; заг. ред. В. Нічик. – К.: Український світ, 1999. – 752 с.
- Яннарас Х. Свобода етосу / пер. М. Ткачук. – К.: Дух і літера, 2003. – 268 с.

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ
ЧОРНОБИЛЯ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з «Філософія»

(назва дисципліни)

Слухача 1 курсу
за першим (бакалаврським) рівнем
вищої освіти
Іваненко Р.В.
Шифр 307

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ОПИСІВ

1. Опис навчального посібника, підручника:

Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / за ред. О. Рябіної, Л. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка, 2021. – 286 с.

2. Опис статті з журналу, газети:

Тейлор Ч. Атомізм // Лібералізм. Антологія. – К., 2002. – С.235-255.

3. Опис державних документів:

Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. №2145-VIII. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 18.03.2023)

4. Опис тез наукових конференцій:

Ковальчук М. До витоків модерної теорії природного права та суспільної угоди: Гуго Гроцій // Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. 20 квітня 2023 року, м. Черкаси. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. – С. 69-71.

5. Опис періодичного видання:

Усов Д. В. Дискурс «суспільної угоди»: до джерел сучасного контрактуалізму // Практична філософія. Науковий журнал. – К., 2020 – №2. – С.190-196.

6. Опис словників:

Філософський словник соціальних термінів / Під ред. В. Андрущенко. – К., 2020. – 672 с.

7. Опис авторефератів дисертацій:

Чайка Я.М. Трансдисциплінарність як умова розв'язання складних комплексних проблем (філософсько-методологічний аспект): Автореф. дис. канд. філос. наук: 09.00.02 – діалектика і методологія пізнання / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2021. – 24 с.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ (за складом елементів бібліографічного запису)

За місцем розташування в документі розрізняють такі бібліографічні посилання: • Внутрішньотекстові • Підрядкові • Позатекстові За повторністю наведення посилань на один і той самий об'єкт розрізняють первинне та повторюване бібліографічне посилання: • Первинне • Повторне

Внутрішньотекстове бібліографічне посилання • застосовують, якщо значну частину відомостей про об'єкт посилання внесено до тексту документа. • використовують для зручнішого читання тексту, та заощадження місця у невеликих за обсягом документах. • розміщують безпосередньо в тексті документа у круглих дужках. • знак «крапка й тире» («. –») замінюють знаком «крапка». • може бути у повній або короткій формі (якщо частину відомостей про джерело цитування подано в тексті). Рекомендовано складати в короткій формі. Приклади : • З цього приводу А. Почечуєв у книжці «Вычитка рукописи» (Київ, 2011. С. 87) писав: «деякі автори посібника з коректури...» • (Вступ до медичної геології. Київ, 2011. Т. 2. С. 422); • (Бібліотечна планета. 2012. № 2. С. 36-37); • (Кушнарєнко Н. М., Удалова В. К. Наукова обробка документів. Київ, 2006. 328 с.); • (Книжкова палата України : сайт. URL: <http://www.ukrbook.net>).

Підрядкове бібліографічне посилання • використовують за умов, якщо всередині тексту документа його розмістити неможливо або небажано, щоб не переобтяжувати текст. • розміщують як примітку в нижній частині сторінки, відмежовуючи від основного тексту горизонтальною рисою. • пов'язують із текстом документа за допомогою знаків виноски, які подають на верхній лінії шрифту після відповідного фрагмента в тексті та перед підрядковим посиланням. • знаки виноски відокремлюють від тексту проміжком. • можна застосовувати наскрізне нумерування в межах усього документа чи в межах його окремої глави (розділу, частини тощо). • можна наводити у повній або короткій формі. Коротку форму застосовують, якщо частину відомостей про джерело цитування подано в тексті. Повна форма – Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України : монографія / відп. ред. В. М. Геєць. Київ: УБС НБУ, 2008. С. 302-310. Коротка форма – Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України. Київ, 2008. С. 302-310.

Внутрішньотекстове та підрядкове бібліографічне посилання може містити такі елементи: • – заголовок бібліографічного запису (ім'я автора); • – основну назву документа; • – відомості, що належать до назви (для підрядкового посилання); • – відомості про відповідальність (містять інформацію про осіб і/або організації, які брали участь у створенні документа); • – відомості про повторність видання (містять інформацію про зміни й особливості цього видання відносно попереднього); • – вихідні дані (містять відомості про місце видання (випуску), видавця та рік випуску документа); • – позначення та порядковий номер тому, номера чи випуску документа, якщо є посилання на твір або публікації з багаточастинного (багатотомного чи серіального) документа; • – відомості про обсяг (кількість

сторінок) документа (у разі посилання на нього загалом); • – назву документа (журналу, збірника, газети тощо), в якому опубліковано об'єкт посилання (наприклад, статтю); • – відомості про місцезнаходження об'єкта посилання – номер сторінки в документі (у разі посилання на його частину); • – примітки (у посиланні на електронний ресурс, депоновану наукову роботу тощо).

У підрядковому бібліографічному посиланні на електронний ресурс віддаленого доступу за наявності в тексті бібліографічних відомостей, що його ідентифікують, дозволено зазначати тільки електронну адресу, використовуючи замість слів «Режим доступу» аббревіатуру «URI» або «URL» Приклад : У тексті: Маніфест ІФЛА про Internet : прийнято Сесією Ради ІФЛА 23 серпня 2002 р. / пер. з англ. В.С. Пашкова.* У підрядковому посиланні: *URL: <http://archive.ifla.org/III/misc/im-ua.pdf>. (дата звернення: 15.09.2021).